

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА СОЦІОЛОГІЇ ТА ПОЛІТОЛОГІЇ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
Завідувачка випускової кафедри
_____ О.А. Хомерікі
«_____» _____ 2022 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА
ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО РІВНЯ БАКАЛАВР
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 054 «СОЦІОЛОГІЯ»
411 ОПП «Соціологія»

Тема: «Стратифікаційні процеси в українському суспільстві»

Текст роботи містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Виконавець: студент СЛ – 411 Шептицька Катерина Олександрівна

Керівник: доцент кафедри соціології та політології, кандидат соціологічних наук, Михайлич Олександр Володимирович

Нормоконтролер: _____ Стригуль М.В.

КИЇВ 2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ В ДОСЛІДЖЕННІ СОЦІАЛЬНОЇ СТРАТИФІКАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА.	8
1.1 Сутність соціальної стратифікації та її основні фактори.....	8
1.2 Теорії соціальної стратифікації.....	25
1.3 Типи стратифікаційних систем та їх роль.....	36
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 1... ..	40
РОЗДІЛ 2. ПРОЦЕСИ СОЦІАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ.....	42
2.1 Трансформаційні процеси соціальної структури українського суспільства... ..	42
2.2 Основні стратифікаційні процеси в українському суспільстві на сучасному етапі.....	45
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 2... ..	51
РОЗДІЛ 3. ДОСВІД ЕМПІРИЧНОГО ВИВЧЕННЯ СТРАТИФІКАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.....	53
3.1 Програма та інструментарій соціологічного дослідження.....	53
3.2 Аналіз результатів соціологічного дослідження.....	59
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 3... ..	62
ВИСНОВКИ... ..	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	66

РЕФЕРАТ

Дипломна робота містить:70 сторінок, 3 рисунка, 47 посилань на літературні джерела.

Об'єкт дослідження: стратифікаційні процеси

Мета роботи: проаналізувати сутність стратифікаційних процесів у сучасному українському суспільстві

Методи дослідження: аналіз та синтез, узагальнення, аналіз документів, компаративний аналіз, онлайн-опитування, математичні методи.

Предмет дослідження: стратифікаційні процеси у сучасному українському суспільстві

Для досягнення поставленої мети в роботі вирішуються наступні завдання:

- висвітлити теоретико-методологічні та історичні передумови дослідження соціальної стратифікації;
- з'ясувати сутність, системні характеристики, основні категорії та поняття, функції соціальної стратифікації;
- проаналізувати класичні теорії та сучасні напрямки стратифікаційних досліджень у вітчизняній та світовій соціологічній думці;
- розкрити на підставі ряду досліджень стратифікаційні процеси в сучасному українському суспільстві, з'ясувати їхню специфіку;
- проаналізувати результати теоретичних та емпіричних соціологічних досліджень соціально-стратифікаційного виміру українського суспільства;

В дипломній роботі розглянуто стратифікаційні процеси суспільства. У процесі роботи зроблено висновки щодо стану стратифікаційних процесів в Україні та пропозиції щодо подальшого вивчення цього напрямку.

Ключові слова: СТРАТИФІКАЦІЯ, РІВЕНЬ ДОХОДІВ, ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ НАСЕЛЕННЯ, РОЗШАРУВАННЯ ЗА РІВНЕМ ДОХОДІВ, СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ.

ABSTRACT

Thesis contains: 70 pages, 3 figures, 47 references.

Object of research: interethnic relations.

Purpose: stratification processes in modern Ukrainian society.

Research methods: analysis and synthesis, generalization, document analysis, comparative analysis, online surveys, mathematical methods.

Subject of research: processes of social structuring in Ukraine

To achieve this goal, the following tasks are solved in the work:

- highlight the theoretical and methodological and historical prerequisites for the study of social stratification;
- to find out the essence, system characteristics, main categories and concepts, functions of social stratification;
- to analyze classical theories and modern directions of stratification research in domestic and world sociological thought;
- to reveal on the basis of a number of researches stratification processes in the modern Ukrainian society, to find out their specificity;
- to analyze the results of theoretical and empirical sociological research of the socio-stratification dimension of Ukrainian society;

The dissertation considers the stratification processes of society. In the course of the work conclusions were made on the state of stratification processes in Ukraine and proposals for further study in this area.

Key words: STRATIFICATION, INCOME LEVEL, POPULATION DIFFERENTIATION, INCOME LAYERING, STATISTICAL ANALYSIS

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасне українське суспільство зазнає докорінних змін у своїй соціальній структурі. Щоб ефективно керувати процесом модернізованого суспільства, важливо чітко знати, які класи, секти, групи що виграли чи постраждали від тих чи інших реформ. Ми, звичайно, досягли певного прогресу щодо соціальної структури. Але в нашому суспільстві ще не виникли різні соціальні групи, які відкрито знають і відстоюють свої інтереси.

Як відомо, соціальна структура радянського суспільства значною мірою була результатом цілеспрямованої діяльності держави. Розпад авторитарної системи змінив репродуктивну систему соціального розшарування.

Сьогодні на формування соціальної структури українського суспільства впливають два основні чинники: По-перше, трансформація всіх соціальних інститутів – економічних, політичних, культурних, освітніх, у тому числі нерухомих та державних інституцій; Другий – це перетворення соціальної природи ключових компонентів соціальної структури – груп, класів, класів та їх відтворення як суб'єктів власності та влади.

Спостерігаємо співіснування старих і нових елементів у соціальній структурі сучасного українського суспільства. Власність, дохід, інклюзивність та державні структури, соціальна самоідентичність тощо. З'являються нові види міжгрупової інтеграції. Загалом соціальна структура характеризується нестабільністю всередині соціальних груп і на рівні дій, що відбуваються між ними, і на рівні самоусвідомлення місця індивідом у соціальній організаційній структурі.

Об'єктом дослідження роботи є стратифікаційні процеси

Предметом дослідження роботи є стратифікаційні процеси у сучасному українському суспільстві

Метою є проаналізувати сутність стратифікаційних процесів у сучасному українському суспільстві

Основні завдання:

- висвітлити теоретико-методологічні та історичні передумови дослідження соціальної стратифікації;
- з'ясувати сутність, системні характеристики, основні категорії та поняття, функції соціальної стратифікації;
- проаналізувати класичні теорії та сучасні напрямки стратифікаційних досліджень у вітчизняній та світовій соціологічній думці;
- розкрити на підставі ряду досліджень стратифікаційні процеси в сучасному українському суспільстві, з'ясувати їхню специфіку;
- проаналізувати результати теоретичних та емпіричних соціологічних досліджень соціально-стратифікаційного виміру українського суспільства;

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою дослідження стали наукові методи вивчення інформації та інформаційного простору: аналіз, синтез, узагальнення, порівняння, системний підхід і модельний метод. Використовувались загально соціологічні методи вивчення соціальних фактів, такі як аналіз документів, спостереження та ін. для досягнення наукової об'єктивності результатів було використано увесь комплекс загальнонаукових і специфічних методів дослідження.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у проведенні соціологічного дослідження «Стратифікація суспільства » серед мешканців міста Києва; розгляді теоретико-методичних засад соціологічного дослідження стратифікація суспільства в Україні.

Теоретичне і практичне значення отриманих результатів полягає у розробці методичних та прикладних положень, які оформлені у відповідні тенденції та можуть бути застосовані для здійснення подальшого аналізу стратифікації суспільства. Проведене дослідження несе інформативний характер та може бути використане для аналізу стратифікації в сучасній Україні.

Коротка довідка про структуру роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. У вступі

сформульовано мету й завдання роботи, визначені методи аналізу даних. У першому розділі вивчаються теоретико-методологічні підходи в дослідженні соціальної стратифікації суспільства. В другому розділі проаналізовано процеси соціальної структури українського суспільства на сучасному етапі розвитку. У третьому розділі розроблено інструментарій та проведено аналіз опитування серед киян на тему «Стратифікація суспільства». У висновку проаналізовано чинники стратифікації. Список літератури містить 47 назв.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ В ДОСЛІДЖЕННІ СОЦІАЛЬНОЇ СТРАТИФІКАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

1.1 Сутність соціальної стратифікації та її основні фактори.

Соціологія - наука про соціальне. Соціальна література використовує соціальні терміни в широкому й обмеженому значенні. У широкому сенсі він нагадує суспільство і діє як соціальний кваліфікуючий фактор проти тварин. У вузькому розумінні суспільства вона визначає суб'єкт соціальної діяльності та тип суспільних відносин у суспільстві (індивід і суспільство, міжіндивідуальне суспільство, індивід, суспільство, саме суспільство) [18].

Розуміння соціальної структури та соціальної стабільності є дуже важливим наслідком поділу існуючих верств суспільства та їх нерівності в суспільстві.

Соціальна структура соціологів — це ієрархічний, багатовимірний соціальний простір, у якому соціальні групи різняться за майновим, владним і соціальним статусом. Отже, соціальна структура — це сукупність соціальних груп, таких як класи, робочі групи, групи, класи [10].

Соціально-демографічні, професійні, регіональні та етнічні спільноти це спільноти з відносно міцними стосунками. У структуру сучасного суспільства входить велика кількість соціальних спільнот, класів і органів, які полягають у наступному. Соціальний клас - класи, соціальні класи, групи та соціальні верстви;

Соціально-професійні – виробничі, навчальні, військові тощо.

Соціально-демографічні - сім'я, молодь; Соціально-територіальні - міста, селища, області;

Соціально-етнічні - нації, народності, етноси.

Дослідники називають дві структурні соціальні моделі, засновані на принципах вільного управління:

1. Перша модель це процвітаюча демократична ринкова соціальна система, в якій 80% населення підтримує сильний середній клас. У такому суспільстві лише демократичні інститути гарантують соціальну гармонію.

Друга тенденція – вік занепаду, коли населення сильне, бідне, дуже відокремлене, а середній клас дуже малий. У такому суспільстві дуже важко встановити стійку систему соціального консенсусу.

Якщо в першому випадку влада влади на найвищих рівнях є запорукою довіри народу до демократичних виборів, то в другому – можливість використовувати власність як особисту зброю для досягнення політичних цілей [9].

Згідно з визначенням соціальної структури, основними факторами є соціальні групи та спільноти. Соціальні групи — це історично визначені групи, що мають відносно певну роль і місце в системі суспільних відносин, що складаються з кількох членів. Важливо також підкреслити поняття коври, ковр або соціальної коври, які є основними елементами соціальної структури.

На соціальному рівні це всі соціальні та економічні групи, які мають різний статус у структурі соціальної системи і між ними існує соціальна нерівність.

Смертна кара – це велика соціально різноманітна група та соціальна структура. Сталість базується на екологічній та соціальній нерівності. Основою природної спорідненості є різні фізичні та психологічні особливості різних людей (раса, стать, вік, сімейні стосунки, фізичні та психічні особливості тощо). Нерівність через відмінності в природі є першою формою нерівності, що виявляється у різних тварин.

Це може пояснити нерівноправні стосунки між людьми, але основною функцією суспільства є соціальна рівність з відмінностями в соціальних факторах: поділ праці (психологічні та фізичні), спосіб життя (міські та сільські люди), участь у суспільній діяльності [24]

Суспільство не тільки поділяється на різні групи, але й поділяється на категорії. У цьому сенсі деякі групи мають більше прав, привілеїв і переваг, ніж

інші. Така соціальна нерівність приносить багато несправедливості в життя людей.

Соціальні класи є структурними елементами соціальної структури. Коло людей, які отримують однакову економічну та соціальну продуктивність і в результаті майже однакову матеріальну та моральну винагороду.

Соціальний клас може відрізнитися багатьма способами, наприклад, розвиток економічного та соціального секторів, рівень загальної та спеціальної освіти, рівень освіти, дохід, зайнятість, умови життя, культура та суспільно-політична діяльність.

Розрізняють соціальні класи за рядом взаємозалежних ознак: складність роботи, рівень освіти, заробітна плата, умови проживання (житло). Це залишається соціальним рівнем. Суспільство це місце, в якому кожен має свою роль. Таким симптомом може бути таке ставлення на роботі: рівень доходу; способи проведення вільного часу та задоволення потреб; зміст соціальних тенденцій, установок, цінностей та інтересів; проведення важливих внутрішніх і зовнішніх заходів; ставлення до соціальних і технологічних інновацій тощо.

Елементами соціальної структури є конституційна та соціальна відповідальність. Їх кількість, розташування та взаємозалежність визначають характер кожної соціальної структури. Проте, оскільки структура історично змінюється, це можна розглядати як поворотний момент у розвитку компанії. Заохочення отримується через соціальну роль, яку люди відіграють у стосунках [39]

Статус (від латинського слова «status» — соціальний статус індивіда в суспільстві, його рід занять, економічна безпека, демографічні характеристики, політичні перспективи тощо) Термін уперше ввів у соціологію англійський учений Г.Д.Мейн.

Соціальний статус — це специфічне місце в соціальній структурі групи чи суспільства, яке пов'язане з іншими позиціями через систему прав та обов'язків. Статус «викладацький склад» асоціюється лише як «студент», а не

як провайдер, інженер чи пішохід. Для кожного з них він просто особистість.

Тому:

- Соціальний статус взаємозалежний, але не взаємодіє;
- Взаємодіє лише зі статусними статтями (власниками, перевізниками),

тобто фізичними особами;

- Не статус-кво вказує на суспільні відносини, а на їх піонерів;
- Соціальні стосунки додають статус, але ці відносини усвідомлюють ті,

хто їх має.

У різних соціальних спільнотах суму всіх позицій, які займає людина, називають сумою позицій у суспільстві в цілому.

Соціальний статус — це також статус особи чи групи в класифікаційній структурі. Право слід розглядати як нескінченний ресурс для людини, який дає їй можливість впливати на суспільство і таким чином займає привілейоване положення в системі влади та розподілу.

Соціальний статус визначається кількісними показниками залежно від характеру соціальної та культурної системи. Такі критерії, як назва посади, рівень доходу, тривалість та якість освіти, сфера юрисдикції, розмір майна тощо. Вони особливо важливі в сучасному суспільстві [24].

У соціології статус розглядається у п'яти контекстах: статус відноситься до нерівномірного розподілу влади всередині групи або груп у суспільстві в цілому.

Статус означає владу, контроль, владу; статус – це те що дійсне без питань. Це обов'язки та можливості, пов'язані з формальними та неформальними соціальними системами; статус — це характеристика частоти та кількості товарів і послуг, якими користується індивід або група, або, за Вебером, соціальний статус; це унікальне положення, престиж і авторитет у масштабі розуміння та оцінки ситуації інших, що впливає із сторонніх «ідей»;

Ситуація - вибір груп, осіб або організацій на посади в різних аспектах життя, темах, подіях [5].

Можна говорити про стан особистості, групи та суспільства. Їхні обставини прямо не пов'язані, але вони не є повністю незалежними.

Середній клас — це складений клас, а не настільки «середній», щоб вищий і нижчий класи пов'язували їх разом. Звідси характер його функцій. Середній клас виступає посередником між вищими і нижчими класами суспільства, представляючи інтереси нижчого класу та точку зору правлячого класу, а також інтереси еліти та точки зору людей. У цій якості його головною ознакою є соціальна «недискримінація», що означає середній клас – соціально активний клас.

У своїй роботі він, з одного боку, зміцнює соціальну ситуацію через конструктивний характер своєї роботи, а з іншого — працює на прийнятний розвиток соціальної структури. Інакше кажучи, головна функція середнього класу полягає в покращенні соціальної та структурної спроможності суспільства [20].

Виходячи з виконання соціальних функцій, важливою складовою середнього класу є такий соціальний клас, як інтелект, який є найбільш освіченою частиною суспільства. Він займається здібною розумовою діяльністю, він піонер, суб'єкт печери інформації. Мудрість була і завжди буде каталізатором соціальної пам'яті, мислення людей, їх духовності тощо. Завдяки своєму положенню в розвиненому світі, це освічена спільнота середнього класу, яка постійно зростає і забезпечує стабільність усій спільноті.

Слід зазначити, що в інтелектуалів також є соціальна тема. Соціальна культура – це визнання достоїнств розуміння, співпраці та співпереживання, міцної толерантності, бойового менталітету. Сяйва соціальна культура — це інтелект як інтелект — вираження духовності індивіда, орієнтація на вищі ідеали, теорії, вищі цінності, які служать [37].

Цікавим аспектом соціальної класифікації є те, що «сучасні концепції підкласу виражають демонстративне розуміння по-різному: від його приналежності до «пролетаріату», до «соціальної» категорії ідентифікації бідних, на якій воно було виявив, що європейці мають перевагу.

Сондерс, який присвятив цьому явищу декілька книг, не має господаря та (публічної) держави в цій групі та суспільстві. Національна держава не є соціологом.

Е. О. Райт визначає групу меншини як «категорію соціальних працівників, які зазнають економічного пригнічення, але систематично не експлуатуються в цій класовій системі». Сучасне суспільство є основною метою «включення» в суспільне життя, тому діяльність, що не має економічної цінності, тобто. Який є пасивним і непроданим, стає предметом підкласу [38].

Таким чином, статусні групи сортуються за доходами, силою, статусом зайнятості, освітою тощо. Створення соціальної структури. Соціальна організаційна структура складається з груп однакового рівня класифікації, розроблених лише за іншими критеріями.

Соціальна класифікація визначає соціальну нерівність у суспільстві, класифікацію соціальних класів за доходами та способом життя, наявністю чи відсутністю привілеїв. Серед стародавніх відмінності були мінімальними, тому ієрархії майже не було.

У складних суспільствах нерівність є серйозною, люди розділені з точки зору доходів, рівня освіти, влади тощо. Спочатку історики, потім ларьки і потім класи. У деяких районах заборонено переведення від одного вбивства до іншого. Є компанії, де такі зміни обмежені, а є компанії, де вони цілком прийнятні. Свобода суспільного руху (пересування) визначає, що таке суспільство - закрите і відкрите [3].

Слово «стратифікація» походить від латинського слова «strata» — класифікація, класифікація, класифікація, робота груп, які мають особливу тенденцію до пошуку соціальних благ через свій статус у соціальній класифікації. люди. Термін походить з геології і відноситься до вертикального положення земної кори. Соціологія визначила структуру суспільства і устрій світу і розмістила шари суспільства вертикально. Якість — це так звана «соціальна шкала», заснована, наприклад, на доході: бідний знизу, багатий посередині і багатий зверху [41].

Багаті мають привілейовані посади і гідну роботу. Як правило, їхня робота є розумною та добре оплачуваною та пов'язана з виконанням адміністративних обов'язків. Лідери, королі, президенти, політичні лідери, професіонали бізнесу, вчені та митці є могутніми фігурами суспільства.

Сучасний середній клас складається з лікарів, юристів, вчителів, кваліфікованих робітників, середньої буржуазії та дрібної буржуазії. Нижчі класи - некваліфіковані робітники, безробітні, бідняки [37].

Робочий клас, за сучасними уявленнями, утворює ізольований сектор, із серединою між середнім і нижчим класами.

У загальному визначенні соціальна класифікація визначається як процес створення більш-менш ідентичних груп індивідів, які, на думку соціологів Західної Європи та США, становлять «топ». Створення рейтингів. І за структурою суспільства.

На Заході соціальне розшарування часто ототожнюють із соціальною нерівністю і має дві основні характеристики. Перша класифікація стосується поділу населення на групи, тобто вищі та нижчі класи [14].

Друга — загальна класифікація соціокультурних атрибутів і цінностей, перелік яких досить великий. Так, П. Сорокін виділяє чотири групи факторів, що складають елемент соціальної нерівності: права і привілеї, обов'язки і відповідальність, багатство і соціальна бідність, влада і влада.

Соціальна нерівність є відправною точкою в теорії соціальної стабільності та подальшого аналізу соціальної структури суспільства. Натомість марксистська теорія наголошує на динаміці колективних відносин — ключових темах суспільного розвитку [9].

Крім того, питання соціальної нерівності вирішуються рідко і, вирішуючи, обмежуються економікою, умовами праці та життя, заробітною платою тощо. Коли йдеться про привілеї, які мають представники певних класів, вони є лише продуктом виробничих відносин.

У соціології загалом ієрархія аналізується на трьох рівнях: культурі, яка встановлює ціннісний рівень коду людської поведінки. Соціальна система або

модель суспільних відносин, що формує різні форми організаційного життя; Ставлення особистості та її мотиваційна складова [8].

Класифікація включає різні соціальні відмінності між людьми класифікованого характеру. Щоб розібратися з цією особливою відмінністю між людьми, існує конкретна концепція, для якої соціальна стратифікація є специфічним поняттям щодо страти. Ця перспектива - соціальні відмінності, в тому числі відмінності між великими і малими групами, а також об'єктивні характеристики індивідів (економічні, професійні, освітні, демографічні).

Використовується як синонім «різниці» для класифікації статусу, професій, соціальних інститутів та організацій. Соціальна нерівність є причиною нерівності у власності, владі та статусі [35].

І якщо той факт, що в основі відмінності лежить притаманна людям нерівність, визнається всіма вченими, то їх теорії суперечливі, крім визначення та стандартизації класифікації. Існує багато шкіл, думок і притч, які трактують їх по-різному.

Соціальна класифікація також залежить від того, як визначається соціальна сфера – цілеспрямована чи суб'єктивна. Тематичне визначення - оцінка соціального характеру індивіда. Ці ролі категоричні, соціальні цінності поділяються на рівні класифікації. Кожен отримує шкалу. Людям присвоюється соціальний статус, який визначає важливість соціальної ролі, яку вони відіграють у певній спільноті, або ступінь престижу в очах інших [26].

Об'єктивне визначення класифікації підкреслює специфічну роль соціального контексту в соціальному розподілі праці. Тут індивіди також займають специфічне соціальне становище, засноване на соціально-економічному змісті: положення в розподілі матеріальних благ, влади, соціальної гідності, освіти тощо.

Російський соціолог Р. Рівкін пропонує такі принципи вивчення соціальної структури:

- Важливо вивчати без винятку соціальний клас суспільства.
- Їх треба міряти міркою, еталоном;

- Повинно бути достатньо стандартів, щоб описати кожен шар поглиблено і вичерпно.

Традиційно в соціології виділяють такі види соціальної стратифікації:

- Економічні (у сенсі статків і доходів);
- Політичні (з точки зору рівня доступу до політичних змін, з точки зору рангу);
- Викладання (за рівнем освіти);
- Професіонал (за гідністю професії) [8].

Кожна з цих виділених категорій може бути виражена у вигляді вертикальної шкали, як в економічній стабільності, наприклад, рівномірний розподіл місячного або річного доходу, а політична – статус, освіта – роки та на кількість, навчання, професію. Якщо встановити і позначити всі чотири шкали, зайнявши конкретну позицію, а потім об'єднавши всі категорії, ви можете отримати секретний профіль певної людини, соціального класу чи професії [17.]

Оскільки структура є багатовимірним явищем з багатьма погано пов'язаними шарами, існують різні способи ідентифікації простору на кожному рівні соціальної класифікації.

- Аналіз статистичних даних, що дає змогу визначити класифікацію доходів, рівень освіти тощо.

- Дослідження громадської думки, що відображає значення та цінність соціального статусу, соціальної групи чи професії.

- Соціальне дослідження системи цінностей для вимірювання ступеня впливу суб'єкта на адміністративні рішення, ймовірності його участі в політичній владі, характеристик еліти, ймовірності його тиску на державних службовців, переваг, поступки тощо [15].

Можна розглянути макро- та мезо-стабільність поверхні. Макрорівень — це рівень, на якому будь-яка організація повинна говорити про основні соціальні інститути, такі як види.

Рівень мезо – це рівень громади (багато людей, які проживають в економічно розвинутому районі). На цьому етапі специфічними компонентами класифікації можуть бути групи або групи користувачів, включаючи здоров'я, самопочуття тощо.

У мікрорівневій структурі соціального підприємства воно здатне диференціювати цільові групи та функціональні групи [18].

Організації перевіряються на регулярній основі, а оцінки ефективності оновлюються. Таким чином, у 1960-х і 1980-х роках охорона вимагала більше грошей, ніж робота на аналогічній посаді в державному секторі. НУО визначають організаційну структуру та види діяльності, які створюють спільні рівні класифікації та диференціації. Критерії визначення позиції інституцій визначаються не прямо, а опосередковано: актуальність і важливість інституцій оцінюється на основі визнаних культурних принципів та етичних класифікацій [31].

Критерії «правильної», «справедливої» класифікації також значною мірою визначаються культурою – традиціями та спогадами, які підтримують нормальний порядок.

Культура визначає, як сприймаються характеристики та глибина «неправильних», «нездорових» або «невідповідних» поділів. Що корисно і важливо, а що ні? Те, що є взаємним і каральним, також визначається культурою, але більшою чи меншою мірою пристосовано до експериментальних ситуацій чи окремих життєвих подій, залежно від сукупності взаємин соціальних акторів, пов'язаних з рухом в організованій зоні [43].

Таким чином, культура бере безпосередню участь у формуванні соціальної структури, зосереджуючи увагу на аспектах цінності класифікації та ідентичності, які передбачають конкретні форми соціальної класифікації як легітимні чи нелегітимні. Нарешті, класова система повторюється діями окремих осіб, груп і організацій. Легко уявити ситуацію, в якій зміст і процес індивідуальних і колективних дій базуються на твердих та інституційних

моделях, законах і надзвичайних ситуаціях, які діють за загальноприйнятими цінностями [37].

У той же час неважко уявити протилежний сценарій. Він характеризується тим, що структури падають і слабшають (розпадаються), оскільки індивіди уникають соціальної відповідальності за регенерацію цієї структури, втрачають її, і як тільки елементи можуть бути відтворені та адаптовані відповідно, вони не можуть придбати методи та методи.

Очевидно, що окремі люди працюють не поодиноці, а як представники певних груп та організацій. Крім того, поведінкові цінності та наміри можуть визначатися не тільки домінуючою культурою, а й альтернативною культурою, контекст якої багато в чому невідомий і не інституціоналізований. Можливості для певної форми дій вперше виникають під час перехідного періоду, під час загального розширення регулювання витрат і контролю політики, формування нових структур, поступок і принципів стійкості, ослаблення або навіть втрати групи, статусу та професійної ідентичності. .

Таким чином, враховуючи взаємозв'язок між структурою та дією, кінцевим результатом людського суспільства є не спільноти та групи, не просто місця та контексти, а інституційно прийняті, суспільно визнані, особисті та піддані перевірці індивідуальні контакти щодо позицій, які вони займають у стратифікаційному просторі [24].

Ерік Райт, один із найвидатніших американських дослідників ролі групи та сприйняття, вважає за доцільне згадати два аспекти групової ідентичності: когнітивний та афективний.

Когнітивний елемент – це концепція суспільства, в якій ви, як група, свідомо та колективно обговорюєте схему поділу соціального простору на групи за допомогою різних акторів, а також ваше місце в цьому просторі. Здатність ідентифікувати, здатність до знати і цінувати себе в інших людях і спільнотах, належати до групи.

Афективний вимір ідентичності проявляється у приналежності до свідомості певної групи, представлення інших з точки зору певної групи та

бажання тісно співпрацювати з іншими членами своєї групи. Членство в групі в деяких випадках є причиною працевлаштування, що впливає на інші об'єднуючі фактори, такі як раса, мова, стать, вік, клас, регіон тощо [18].

Ефективність виконання своїх функцій будь-яким класом залежить від його зрілості, яка визначається такими чинниками:

- виконання певних функцій;
- наявна певна єдність, загальна ідентичність, що перетворює індивідів (групи) в агентів соціальної дії;
- індивіди (групи), що творять клас, мають уявлення про суть соціальних процесів і про своє місце в системі соціальних зв'язків;
- індивіди класу (групи) виокремлюють свої інтереси та орієнтуються на об'єднання для їх реалізації;
- мають програми дій для відстоювання своїх інтересів;
- у своїй діяльності члени класу або групи керуються принципами своєї групи, а не будь-якої іншої [47].

Таким чином, рівень розвитку соціальної класифікації визначається не лише доходами, професією, освітою, навичками, сприйняттям влади, соціальним статусом. Показники також повинні включати характер і рівень активності, здоров'я, ідентичність соціальної групи та рівень ідентичності, соціальний світогляд та інші фактори.

Стратифікація характеризується різними ознаками системи.

Одна з них — це соціальна природа явища. Хоча існують суттєві відмінності за статтю, віком, інтелектом та здоров'ям, хоча вони самі не пояснюють, чому певні обставини дають людям більше влади, власності чи престижу, ніж інші. Біологічні ознаки не підлягають пануванню чи підкоренню, якщо вони не включені в систему суспільних відносин, установок і цінностей. Наприклад, над сильними і молодими робітниками домінують фізично слабкі і стара буржуазія [40].

Соціалізація стабільності означає, що розподіл багатства через суспільство ґрунтується на загальноприйнятих принципах або правилах. Ці

принципи часто відображають інтереси тих, хто має повноваження виконувати їх, які вони вважають найкращими та найбільш сприятливими законами.

Загалом, більшість людей погоджується (дотримується) цих законів, навіть незважаючи на те, що вони мають низьку соціальну класифікацію, а їхні соціальні та матеріальні вигоди дуже обмежені.

Важливим соціальним проявом тенденції стабільності є її взаємодія з іншими інститутами суспільства, такими як політика, шлюб і сім'я, економіка, освіта тощо [41].

Іншою характеристикою стратифікації є її традиція, оскільки з історичним класовим рухом, на цій основі, тобто відмінності в соціальному статусі різних людських тіл, вона все ще існує в історії цивілізації. Навіть у стародавніх суспільствах вік і стать у поєднанні з фізичною силою були важливими критеріями для класифікації [5].

Стабільність часто відображає групи та цінності влади. І поки ця класифікація стратифікації є достатньою для кожної соціальної системи на певному етапі її розвитку (тобто цієї класифікації), вона є цінністю, яку визнає кожне суспільство. Зміни в системі стабілізації історично відбувалися як в еволюційній, так і в революційній формах. Чим складніше суспільство, тим дорожче його технологічна та економічна структура, чим дорожчий еволюційний шлях змін, тим постійніша еволюційна зміна системи стабільності [18].

Важливість вивчення та аналізу реальної соціальної структури громади полягає в тому, що вона є основним соціальним орієнтиром розвитку суспільства, забезпечує конкретні засоби економічного зростання та вдосконалення, оскільки різні соціальні групи мають дуже специфічний статус, переслідують власні інтереси.

Соціальна структура визначає природу та основні напрями соціальної політики, оскільки політичні відносини — це взаємодія між окремими групами з метою використання, збереження чи здобуття державної влади [28].

Соціологи використовують термін соціальна стабільність для опису моделі соціального статусу. Соціальна стабільність відноситься до класифікації членів суспільства на основі таких факторів, як багатство, дохід, раса, освіта та влада.

Але соціологи визнають, що соціальна стабільність — це цілісний соціальний процес, який висвітлює нерівність. Хоча між індивідами завжди є відмінності [7].

Стратифікація відноситься не до індивідуальної нерівності, а до організованої нерівності на основі приналежності до класів, класів тощо. Ніхто, багатий чи бідний, не може нести відповідальність за соціальну нерівність.

Визначення Сорокіна зосереджується на непропорційному розподілі всіх соціальних факторів винагороди чи привілеїв, а не лише економічних.

«Винагороди» також можуть включати гідність (широко поширене, поважне і добре відоме визнання), можливості соціальної мобільності, соціальний статус і споріднені стосунки, а також інші привілеї та привілеї [11].

Структура суспільства впливає на соціальний статус людини. Навіть коли люди підтримують або виступають проти нерівності, загальна соціальна структура суспільства створюється і підтримується.

Фактори вирівнювання відрізняються від регіону до регіону. У більшості компаній стабільність — це економічний процес, заснований на багатстві, відносному багатстві власних грошей і активів, а також на інвестиційному доході, заробітній платі або прибутку. Хоча людей завжди поділяють на категорії за тим, наскільки вони багаті чи бідні, інші важливі фактори пов'язані з їхнім соціальним статусом.

У деяких культурах, наприклад, інтелект і харизма вихваляються, а тих, у кого вони є, цінують більше, ніж тих, у кого їх немає. У деяких культурах поважають старших. Інші старійшини зневажають або ігнорують. Групові культурні переконання сприяють нерівності стабільності [30].

Важливим фактором соціального статусу є соціальний статус наших батьків. Батьки передають своїм дітям соціальний статус. Люди успадковують

не тільки соціальний статус, а й культурні цінності з певним способом життя. Я ділюся ними з мережею друзів та родини.

Соціальне середовище стає зоною спокою, нормального життя та ідентичності. Це одна з причин, чому студенти першого покоління не мають її разом з іншими учнями.

Інші фактори відображаються на місцевій професійній структурі. Вчителі, наприклад, часто мають вищу освіту, але платять дуже мало. Багато хто вважає, що вчителі – це гідна професія, тому вчителі повинні робити свою роботу на благо своєї професії та своїх учнів, а не заради грошей. Однак жоден успішний менеджер чи підприємець не підтримає це бачення у діловому світі, де прибуток розглядається як стимул. Такі культурні установки та переконання підтримують і увічнюють соціальну нерівність[31].

У Сполучених Штатах статистика чітко демонструє різку нерівність у розподілі багатства, доходів, пільг для здоров'я та статусу між людьми тощо між соціально-економічними групами, а також домінуючими групами та групами меншин. Але є багато інших аспектів військової ієрархії. І все взаємопов'язано, зі складним контролем. Це концепція сегрегації, яка є важливою частиною того, як соціологія аналізує соціальну стратифікацію [14].

Наприклад, рівень освіти та професійної гідності є невід'ємною частиною визначення соціально-економічного статусу. У бідніших сільських або міських районах Сполучених Штатів державні школи мають менше ресурсів, ніж у багатих районах, що часто призводить до нижчої якості освіти. Середня школа занадто дорога для бідних.

Як наслідок, нижчі класи мають дуже обмежений доступ до якісної освіти. Для ефективної роботи зазвичай потрібен висококваліфікований персонал. Таким чином, співвідношення між соціально-економічним класом, освітою та зайнятістю в Сполучених Штатах фактично обмежує здатність нижчого класу знайти хорошу роботу та подолати межу бідності[19].

Це іронічно, оскільки логіка капіталістичної класової системи є формою кризи заслуг. У реальній меритократії індивід досягає свого соціального

статусу завдяки заслугам і вертикальній соціальній мобільності. Їхнє багатство, соціальна влада та престиж отримують від цього, а також від того, що вони роблять і наскільки добре вони це роблять, а не від того, хто вони і звідки прийшли.

Цей принцип вертикальної соціальної мобільності та здібностей, заснованих на навичках, є частиною американської мрії. І для деяких це спрацювало, класична історія від лахміття до багатства. Але насправді американська класова система дуже слабка, і їй заважають великі нерівності. Подолання бідності, доступ до освіти, дискримінація, а також влада і вплив багатих створили циклічну модель класової стабільності в Сполучених Штатах, з багатством, владою та престижем на передньому плані [14].

Соціологи розрізняють два типи стратифікаційних систем. Закриті системи передбачають невеликі зміни в соціальному середовищі. Вони не дозволяють людям змінювати рівні і не дозволяють людині взаємодіяти між рівнями.

Отже, соціальна стабільність - поділ суспільства на соціальні групи та соціальні класи. Стратифікація — це організація індивідів і груп, зверху вниз у горизонтальних шарах нерівності доходів, рівня освіти, сили, професійної гідності.

Таким чином, загальною концепцією наукового пояснення та розуміння взаємозв'язку між розподілом влади, власності, престижу та використанням усіх видів ресурсів є «соціальна стратифікація». Соціальні відмінності стають соціальною класифікацією, коли групи людей класифікуються за шкалою нерівності, яка виражається відмінностями в доходах, освіті, владі, престижі, віці, расі чи будь-якій іншій характеристиці. У сучасних високорозвинених громадах існує безліч класифікаційних критеріїв, за якими можна розділити кожен громаду.

Стратифікація має кілька внутрішніх характеристик: комунікабельність цього явища (не біологічна); Традиційно, тому що в історії цивілізації ще існують різні групи людей [22]. Вся природа, тобто її історична ситуація, не

виключає можливість судити про свою точку зору щодо конкретного суспільства. Цей процес, тобто визнання його історичної неминучості, передбачає відмову від уявлення про систему соціальної нерівності як жорстокого, соціально небажаного явища, що дозволяє соціальній ідеології відійти від критичної ролі суспільства. Справедливість із науковим аналізом реальних взаємозв'язків.

1.2 Теорії соціальної стратифікації

Соціологи вказують на різні аспекти соціального статусу груп і індивідів по відношенню один до одного. У будь-якому випадку соціальна класифікація пов'язана з соціальною оцінкою і соціальними відмінностями. Особи (у групах) оцінюються вище або нижче відповідно до соціальної значущості, яка їм приписується, наприклад, ролі, яку вони відіграють.

Сучасний процес українських соціальних змін супроводжується соціальними та структурними змінами, формуванням нових опорних акторів, груп, зміною існуючих верств у системі регіонального розподілу. Ці дії призводять до створення нових відносин, які сприяють індивідам, відсталості та зміні соціальної ідентичності [13].

У західному суспільстві чітко простежується пряма залежність від матеріальних благ і від соціального статусу рівня та якості освіти, тобто узгодженості винагород (дохід, влада, престиж) і інвестицій (освіта, навички тощо) [44].

Компенсація на роботі дозволяє певній соціальній одиниці підтримувати гідний рівень, форму та якість життя.

Оскільки соціально-економічні умови в мінливому світі характеризуються нестабільністю та незахищеністю, для того, щоб отримати соціальний статус та місце на ринку праці, їм необхідно постійно демонструвати свої здібності, компетенції, конкурентоспроможність тощо.

Значні соціальні протиріччя в процесах, що відбуваються всередині та між соціальними групами в соціальній структурі сучасної України, та ступінь самосвідомості особистості є визнанням її місця в соціальній структурі [13].

Також відбувається активний процес «розмивання» традиційних груп, з'являються нові форми солідарності між групами щодо майна, доходів, включення до державних структур, соціальної ідентичності тощо.

Для вирішення соціального аналізу цієї проблеми необхідно чітко розмежувати поняття «класи» і «шари», «реалізація». У сучасній соціальній літературі ці категорії існують одночасно (у багатьох авторів вони зазвичай перекриваються). Переважає думка, що суспільство складається з груп або груп індивідів, які володіють або наділені певними характеристиками [43].

Ці особливості - це критерії оцінювання, які можуть бути одновимірними або багатовимірними. В результаті система рейтингу дозволяє виділити більш-менш соціальні категорії. Деякі вчені не намагалися ігнорувати думку експертів і класових ідеологів, а також думку тих, хто їм протистоїть.

Німецький соціолог Р. Дарендорф вказував, що шари утворюють ієрархічний континуум і поступово відрізняються один від одного, а клас завжди відображає своєрідну динаміку людей і їх структурне коріння в соціальних конфліктах. Також існує аналіз, з якого зрозуміло що відокремлення від реалізації може бути кроком для визначення процесу класифікації в певний момент часу [6].

І. Краус чудово пояснює концепцію різниці між районуванням і класовою структурою. На його думку, стратифікація — це описове поняття, яке відноситься до конкретної класифікації населення громади за відповідною ознакою — доходи, освіта, здоров'я, раса. Племена — це протилежні групи, які об'єднуються, щоб кинути виклик нинішньому розподілу влади, інтересів та інших можливостей [24].

Відповідний розділ у книзі Е. Гідденса «Соціологія» має назву «Стратифікація та класова структура». Поширеним поняттям є "класифікація", а "класи" - як типи понять, одна з чотирьох систем класифікації. З проблемами нестабільності та нерівності в сучасних західних суспільствах Е. Гідденс описує типи основних соціальних груп, але визначає їх не один проти одного, а скоріше організовані спільноти («клас», «нижчий клас») [7].

Таким чином, загальною концепцією наукового вивчення нерівності та розуміння суспільних відносин щодо розподілу влади, власності, престижу,

використання всіх видів ресурсів є соціальна стабільність, за Е. Гідденсом. Між різними групами людей».

Сучасні захисники класу та класової ідеології на загальних принципах спираються на традиції часів М. Вебера. Але те, що спровокувало багатоаспектну стратифікацію, це робота Сорокіна.

За його словами, є «соціальний простір». Виявити соціальний статус людини означає дослідити всі її стосунки з усіма групами людей і з кожною з них, тобто саме відносини і класифікація в кожному з них і процес узгодження дозволяють визначити соціальний статус кожної особистості.

Таким чином, люди, що належать до одних і тих самих соціальних груп, які відіграють майже однакові ролі в кожній із них, знаходяться в однаковій соціальній ситуації. З іншого боку, чим більші та сильніші відмінності між людьми, тим більша соціальна дистанція між різними людьми [22].

Крім того, оскільки одна і та ж група має абсолютно різні позиції, важливо визначити позицію індивіда в кожній із більших груп населення. Отже, на відміну від тривимірного геометричного простору, соціальний простір є багатовимірним, оскільки існує багато комбінацій людей за соціальними стандартами.

Підхід Сорокіна до нашарування - це соціальна ієрархія, тобто поділ певної групи людей (населення) на групи на ієрархічному рівні. Він шукає вираження в наявності верхніх і нижніх шарів.

Його основа і сутність - у нерівному розподілі прав і привілеїв, відповідальності та обов'язків, наявності чи відсутності суспільних цінностей, влади та авторитету серед членів суспільства. Існує багато різних способів зонування, але їх різноманітність можна зменшити трьома основними способами – економічно, політично та технічно [33].

Ті, які найбільш активні для одного параметра, переходять до іншого і навпаки. Концепція зонування, запропонована П. Сорокіним, впливає на всі подальші події в цій сфері.

Американський соціолог Мілтон М. Гордон, хоча і є прихильником загального класифікаційного принципу, пише, що термін «соціальні типи» використовується для відокремлення основних умов, що розділяють суспільство [11].

Три змінні, що пов'язані з теорією класів – економічна влада, соціальний статус, політична влада – схожі на клас, статус, клас Вебера. Він зазначив, що економічні фактори відіграють важливу роль у динамічній взаємодії всіх розподільних змінних, але додав, що інші фактори також відіграють роль у розподілі населення.

Він робить висновок, що соціальний статус, економічна влада та структура суспільно-політичної влади розглядаються як специфічні основи, експериментально досліджуються відносини змін та їх структури.

Однак сучасні досягнення наукової теорії та соціальної політики свідчать про те, що лише поєднання різних стародавніх і сучасних точок зору дозволяє більш об'єктивно та змістовно вивчати «складну соціальну систему, таку як суспільство». Теорія соціальної структури, мабуть, перша: таку спробу зробив Е. Гідденс, який розробив теорію структури, яка наполягає на «подвійності» соціальної структури [7].

Автор акцентує увагу на принципах внутрішнього відокремлення та деталях просторово-часової структури. Визначаючи принципи, він враховує реалії суспільного життя. Він вводить поняття «соціальна дія» як одиницю аналізу, що відображає повторюваність послідовності дій і рефлексивний характер останніх.

Соціальні системи, як безперервний потік виробництва соціальної дії, формують власні структури, правила та інструменти і одночасно відтворюються у своїх діях соціальними акторами [7].

В інтелектуальній соціальній теорії французького соціолога П. Бурдьє, в якій автор пояснює логіку соціальної системи через його репрезентацію, неодноразово повторювалися суперечки щодо концепцій наукової точки зору такого роду соціальної точки зору.

За словами внутрішнього соціолога О. Куценка, цей підхід на сьогодні є найбільш суворим «фумінологічним» і в цьому сенсі соціальним підходом до розуміння соціального світу в цілому, альтернативою позитиву, процесу соціальних відмінностей.

Відповідно до теорії Бурдьє, соціальний світ є складною багатовимірною структурою, в якій суб'єктивність і об'єктивність взаємопов'язані і доповнюють один одного. Пояснює зміст і процес соціальної взаємодії, використовує поняття соціального простору, звичок і капіталу [23].

Соціологи зазначають, що людина — істота біологічна і соціальна. Як біологічна істота людина існує у фізичному просторі, а як соціальна істота – у соціальному просторі (Бордо досі вживає термін «соціальне поле»).

У соціальному просторі, наприклад фізично, люди займають певні позиції, певні місця. Ці позиції можна визначити як «зверху вниз», «найближчий-найближчий», «посередині» тощо.

Е. Дюркгейм свого часу стверджував, що уявлення людей про час і місце мають соціальну природу, яка так чи інакше відображає їхні соціальні відносини. Формулюючи цю ідею, Бурдьє стверджує, що соціальний простір «завжди намагається перетворитися на більш міцний або субстанційний фізичний простір» [41].

Це означає, що з часом локальні особливості фізичного світу, в якому живе людина, стають все більш зрозумілими через соціальне значення. Це особливо помітно в деяких районах через спосіб життя, структуру поселення, транспортне сполучення, типи розміщення та громадські будівлі.

Крім того, «створюються» структури соціального простору в організмі людини, які знаходять своє вираження в соціальній поведінці, манерах, установках тощо. Таким чином, Бордо зробив висновок, «Соціальні структури постійно еволюціонують у локальні структури» [45].

Завдяки матеріалізації соціального простору і, таким чином, соціальної структури фізичної структури простору, люди мають доступ до різних можливостей впливу в цьому просторі. Загалом, способи пересування, види

транспорту, розміри міського житла чи сільських землевласників найтісніше пов'язані з положенням індивідів у суспільній класифікації.

Нарешті, П. Бурдьє робить висновок: «Здатність контролювати реальний простір, а не шляхом саморозподілу (матеріального чи символічного) нерухомих об'єктів, розподілених у ньому, залежить від наявного капіталу».

Поняття капіталу є центральним у соціальній теорії П. Бурдьє. Капіталізм в його економічному розумінні є лише формою капіталу, тому що існує соціальний капітал і культурний капітал [18].

Капітал як економічна категорія в основному відноситься до відновлення людських виробничих відносин з точки зору цін, фізичних товарів і цін. Швидше, соціальний і культурний капітал характеризується «вбудованістю» у питання людської поведінки. У першому та другому випадку є можливість отримати владу та вплив у певній соціальній сфері, але джерело цієї влади та впливу буде іншим.

Суб'єкти соціальних відносин (за словами французького соціолога «агент» і «група агентів») визначаються відповідно до їх взаємного положення в соціальному просторі.

Так само ці позиції визначаються індивідами у різних доменах, тобто розподілом «сформованої» влади в кожній із цих областей. Ця влада насправді є економічним капіталом у різних його формах, культурним капіталом і соціальним капіталом, а також символічним капіталом, який часто є престижем, славою, популярністю тощо [39].

У цьому сенсі всі інші форми капіталізму виправдані і визнані. Таким чином, положення «агентів» у соціальному просторі визначається не лише загальною сумою їхнього капіталу, а й їх зв'язністю, відносною вагою кожного з них у будь-якому балансі. Звідси випливає, що інтегрований капітал, тобто система людських характеристик, перетворюється в ту саму точку дотику, в якій капітал є «товаром».

Концепція вбудованого капіталу глибоко вкорінена в критичній соціальній теорії П. Бурдьє як традиції. У біології вони позначають певний

набір характеристик виду в певному організмі. Пошуки Бурдє в цьому напрямку характеризуються прагненням зайняти середину між структурним соцреалізмом, який зводить соціальний процес до його структурних принципів, у соціальному наративі, як і раніше - дієслово тематичне значення намірів, це свідоме досягнення мети.

Він зазначає, що поняття звички було винайдено ним, щоб краще зрозуміти постійний факт, що поведінка людини може об'єктивно зосередитися на досягненні мети, не будучи свідомим керівництвом.

Це установка, яка не зрозуміла, як її розуміє М. Вебер, але водночас механічно не закріплена. Звичка, на думку Бурдє, — це специфічний зразок людських цінностей, який фіксується під час експерименту і може змінюватися залежно від місцевого та тимчасового контексту [22].

Можливості та варіанти використання різноманітних матеріальних і культурних ресурсів стають все більш важливими.

Ключовим досягненням підходу Бурдє можна вважати, що він охоплює всю видиму частину соціального простору, поєднуючи осі економіки, влади, соціальної та культурної сфер, культурної власності, соціальних звичаїв та соціальних структур. Це дозволяє побачити не тільки окремі частини Всесвіту, а й процес створення та раси, поділ та організацію.

У міжнародній соціології розроблено багато концепцій класифікації та кастової системи, які успішно застосовуються в емпіричних дослідженнях.

Спроби використовувати такі заходи як основу для соціального аналізу в українському суспільстві були досить успішними, незважаючи на значні суперечності через різні невідповідності соціальних характеристик одного й того ж робочого місця [33].

Проте деякі загальні тенденції незаперечні, про що свідчать результати використання Дж. Голдторпа та Е. О. Райта соціально-кастової класифікації для визначення статусу та соціальної структури громадян України. І Е. О. Райт, і Дж. Голдторп спочатку визначають фактори, які призводять до утворення

групи, а потім досліджують їх відношення до теорій та інших наукових структур.

Однак, коли ці автори поміщають класні кімнати в конкретну професійну класифікацію, Бордо підкреслює унікальний і соціально сконструйований характер організацій.

Пан Бордо не використовує професійні та непрофесійні категорії для визначення категорій, хоча зазначає, що професія є «ефективним індикатором» позиції в соціальному просторі, характеру роботи та змісту, культури та організаційного середовища.

Але вони не думають, що уроки мистецтва будуть об'єктивно існуючими групами. Таким чином, теоретична база, запропонована П. Бурдьє, дозволяє усунути упереджене уявлення про класові відносини у трудових відносинах і охоплює весь багатовимірний простір соціальної нерівності.

Завдяки роботам П. Бурдьє він розгорнув дослідження з вивчення різних форм капіталізму та їх виявлених тенденцій у суспільному процесі [21].

Дослідники розробляють основу для усунення значення різних форм капіталу та зниження вартості економічного капіталу в побудові соціальної нерівності, яка визначається як накопичена праця. Дослідники особливо зацікавлені у дослідженні проявів соціального та культурного капіталу.

Існує багато критеріїв стратифікації, за якими можна розділити кожне суспільство. Кожна з них має специфічні способи виявлення та відтворення соціальної нерівності.

Вищий клас має вищу освіту і більше влади. Бідні нижчого класу мають нижчий рівень багатства, доходів та освіти. Кожне вбивство стосується лише тих, хто має майже однакову суму грошей, влади, освіти та статусу.

Важливою ознакою етнічної структури є диспропорція дистанцій між етнічними групами. Соціальна класифікація будь-якої організації складається з чотирьох шкал або кореляцій:

Дохід, влада, освіта і престиж. Вони встановлюються поруч; Кожна шкала має свою шкалу. Таким чином, дохід як міра базової стабільності включається до вартості роботи (професії), рівня освіти та сили.

Дохід – сума чистого доходу особи або домогосподарства за певний період (місяць, рік). Дохід – це сума, отримана у вигляді заробітної плати, пенсії, випускного, надбавки, податку, відрахувань на відсотки тощо. Дохід зазвичай витрачається на витрати на проживання, але коли він занадто високий, він накопичується в активах.

Багатство - Накопичений дохід, тобто кількість готівки або валюти в обігу. В останньому випадку їх називають рухомими і нерухомими об'єктами. Багатство часто передається у спадок.

Спадковувати можуть як працюючі, так і непрацюючі, а отримати гроші можуть лише ті, хто працює. Крім того, пенсіонери та безробітні заробляють менше [11].

Суть влади — здатність нав'язувати свою волю проти волі інших. У складному суспільстві влада інституціоналізована, тобто захищена законом і традиціями, оточена привілеями та доступом до багатьох соціальних благ, які можуть призвести до важливих рішень для суспільства.

Я також включаю закони, які приносять користь вищим людям у потрібний момент. У всіх суспільствах той чи інший тип влади (політична, економічна чи релігійна влада тощо) утворюють інституційну еліту. Він визначає внутрішню та зовнішню політику країни, виділяє її серед інших рас і спрямовує в позитивне русло [45].

Теорія стратифікації має щось спільне з марксистською теорією, що вона досліджує нерівність статусу в суспільстві.

У той час як Карл Маркс використовував принцип пояснення цієї нерівності у виробничих відносинах і розділив соціальну структуру на кінцеві закриті групи, теорія стабільності дала суспільству «набір місць і спільнот, розташованих згідно з нерівним розподілом». Розглядається як ряд: влада , багатство, привілеї та престиж.

Тому термін клас, хоча в першу чергу призначений для опису економічних аспектів тенденції, є синонімом соціальної структури та класу: він відноситься до груп людей, які мають рівний статус тощо. Обмін можливостями. Ці групи відрізняються за багатьма стандартами, включаючи стан здоров'я, доходи та освіту своїх членів, а також тенденцію поводитися та спілкуватися один з одним [24].

Ллойд Уорнер також наполягає на тематичних принципах, наприклад, як люди бачать свою ситуацію та репутацію, яку вони надають іншим.

Для Макса Вебера три поділу, засновані на власності, владі та престижі, об'єднуються для встановлення соціальної стабільності: тоді як економічна сегрегація та нерівний розподіл власності вказують на різні класи, створюючи між ними поділ.

Багато статусних груп з'являються в категорії гідності або «гідності», що веде суспільство до особистих або соціальних характеристик. Проте існує окрема реєстрація в структурах та інтересах груп, організацій та тісно пов'язаних із ними статусних груп [1].

Іншими словами, функціоналістська школа зробила класифікацію необхідністю для колективного життя. За словами Толкотта Парсонса, соціальна практика передбачає вибір і перегляд цілей спільноти, щоб діяльність могла бути самооцінена та згрупована. Він «розділяє людей, які складають соціальну систему і чиї здібності більші чи менші за інших за важливими ознаками для суспільства».

Також розподіл майна та повноважень відповідно до положень цього Закону. Це також показує, що принципи цінності відрізняються від компанії до компанії залежно від системи цінностей: наголос може бути, наприклад, на збереженні традиції або навпаки на технічній матриці. Це зовсім не так.

Природа ієрархії виникає із спостереження за примітивними формами соціального різноманіття, і, зокрема, за ієрархією пріоритетів у тваринних суспільствах [25].

Щоб співіснувати зі спільнотами, Роджер Бестед зазначив, що колишні групи помітили нерівність у своїй різноманітності в посадах і привілеях (включаючи стать та вік), а також у класифікації контролю та контролю між різними лініями.

1.3 Типи стратифікаційних систем та їх роль

Соціологи розрізняють два типи стратифікаційних систем. Закриті системи передбачають невеликі зміни в соціальному середовищі. Вони не дозволяють людям змінювати рівні і не дозволяють людині взаємодіяти між рівнями.

Відкриті системи на основі продуктивності дозволяють переміщатися та взаємодіяти між шарами та класами. Різні практики відображають різні культурні цінності, підкреслюють і пропагують їх, формують індивідуальні переконання. Класова система включає кастову систему, а також меротоксичність [7].

Найпотужнішою закритою системою є рабство або людська власність, яка була поширена протягом усієї людської історії.

Вважається, що рабство виникло через 10 000 років після розвитку аграрного суспільства, коли люди в цих суспільствах змушували військовополонених працювати на своїх полях.

В багатьох стародавніх цивілізаціях Близького Сходу, включаючи Вавилон, Єгипет і Персію, також було розповсюджено рабство, як і Китай та Стародавня Індія. У Стародавній Греції та Римі процвітало рабство, і тисячі рабів були наймані для виконання їхньої роботи.

Більшість стародавніх рабів були військовополоненими або боржниками. Коли торгівля закінчилася в середньовіччі, закінчилося рабство [2].

Але коли європейці почали досліджувати Західну півкулю в 1500-х роках, рабство знову стало популярним. Португальські та іспанські поселенці в Бразилії та Карибському басейні поневолили тисячі індіанців, які вже жили там. Після смерті переважно від хвороб і насильства португальці та іспанці почали завозити рабів з Африки.

Наступна хвиля британців, французів та інших європейців також почала залучати рабів на Захід, і до 1800-х років вона захопила близько 10-12 мільйонів африканців.

Сполучені Штати, продовжують впливати на афроамериканців. Нова нація все більше відрізнялася від того, як вона здобула британську незалежність і внесла свій внесок у громадянську війну [42].

Система рабства відображена в капелюсі дядька Стоу авторки Гаррієт Бічер суперечливо, що викликало емоції з обох сторін.

Кастові системи — це системи закритого класу, які люди можуть або змінюють самостійно. Кастова система — це система, де люди народжуються і живуть у світі де роботу дають незалежно від їхніх здібностей. Підвищення свого соціального статусу є неможливим.

Політика цієї системи сприяє вірі в долю і волю вищих сил, а не в права. Людина, яка живе в касті, соціалізується, щоб прийняти ці традиції каст.

У великих містах Індії люди тепер мають більше можливостей вибирати власну кар'єру та шлюбних партнерів. Як глобальний центр зайнятості, корпорації запровадили в країні найм і працевлаштування на основі заслуг.

Після здобуття Індією незалежності від Британії в 1949 році її нова конституція надала рівні права непереможному народу. Сучасні комунікації та міграція до міст ще більше послабили кастову систему, оскільки люди різних каст тепер більше спілкуються один з одним.

Проте кастизм залишається проблемою в Індії і відображає традиційне соціальне розшарування, яке все ще переважає [16].

Багато спостерігачів вважають, що етнічна політика існувала в Південній Америці після Реконструкції, і що рух за громадянські права 1960-х років перешкодив юридичному розділенню.

Окрема система під назвою Джим Кроу правила Півднем, і хоча афроамериканці мали багато прав, включаючи право голосу, яке було гарантовано статтями 13, 14 і 15 Конституції, ці права були недоступними.

Лінчування було звичайним явищем протягом десятиліть, і південна поліція зберігала перевагу білих на півдні, так само, як поліція Південної Африки зберігала перевагу білих у країні.

Країною з племінним устроєм була Південна Африка. Під час расизму, з 1950 по 1990 роки, невелика група білих африканців правила країною. Афро-американці становлять понад три чверті населення штату, але вони мали найгіршу роботу, не могли голосувати і жили в бідних ізольованих районах.

Африканці зміцнили свою владу за допомогою південноафриканської поліції, яка використовувала тактику терористів для залякування чорношкірих [42].

Організаційна ефективність базується як на соціальній, так і на особистісній ефективності. Ця група складається з людей схожого походження за рівнем статків, доходів, освіти та занять. На відміну від кастової системи, класова система відкрита.

Люди можуть вільно отримувати різну освіту чи професію від своїх батьків. Вони також можуть спілкуватися та одружуватися з членами інших груп, дозволяючи людям переходити з однієї групи в іншу.

У класній системі робота не фіксується при народженні. Хоча сім'я та інші соціальні характеристики допомагають керувати кар'єрою, самовизначення відіграє важливу роль.

У межах групових правил люди з різних соціальних категорій мають можливість вступати в шлюби, екзогамію. У таких випадках шлюб ґрунтується не на соціальному чи економічному статусі, а на таких цінностях, як любов та близькість [19].

Хоча соціальна відповідність все ще існує, і спонукає людей обирати своїх друзів насвій смак, щоб на людей було менше тиску, задля обирання своїх друзів лише на основі цих критеріїв.

Шлюб з партнером такого ж соціального статусу є ендогамним союзом.

Меритократія — ідеальна система, заснована на переконанні, що соціальний поділ є результатом людських зусиль або переваг, які визначають соціальний статус.

Більш високі зусилля призведуть до підвищення соціального статусу і навпаки. Концепція кризи заслуг є ідеальною, оскільки ніколи не було суспільства, де соціальний статус ґрунтувався б виключно на заслугах.

Через складну структуру громад, такі процеси, як інтеграція та реалії економічної системи, соціальний статус залежить від багатьох факторів, а не лише від відповідних.

Наприклад, тиск наступності та відповідності руйнує уявлення про чисту меритократію.

Висновок до розділу 1

Отже, соціальна стабільність є інститутом кожного суспільства, що відображає нерівність. Хоча між індивідами завжди існує нерівність.

Стабільність означає не індивідуальну нерівність, а системну нерівність, засновану на класових відносинах.

Соціальна структура впливає на соціальний статус людей. Хоча окремі особи можуть підтримувати або виступати проти нерівності, соціальна стратифікація суспільства в цілому створюється саме таким чином.

Одним із найважливіших чинників визначення соціального статусу є соціальний статус наших батьків. Батьки передають своїм дітям соціальний статус. Люди успадковують не тільки соціальне середовище, але й культурні цінності, які супроводжують певний спосіб життя. Вони об'єднують друзів та родини. Соціальне середовище стає невимушеною зоною, нормальним способом життя та ідентичністю.

Нижчі класи мають менше можливостей для отримання вищої освіти. Для хорошої роботи часто потрібні висококваліфіковані працівники. Таким чином, взаємозв'язок між американським соціально-економічним класом, освітою та зайнятістю обмежує здатність нижчого класу ефективно знаходити хорошу роботу та долати межу бідності.

Теорії стратифікації мають щось спільне з марксистськими теоріями, які прагнуть пояснити неоднорідність соціально спостережуваних умов.

Кастова система - це закрита та класифікована система, в якій люди не можуть змінити свій соціальний статус. Кастова система — це система, в якій люди народжуються у своєму соціальному статусі і зберігають цей статус протягом усього життя. Людям призначають роботу незалежно від їхніх здібностей, інтересів чи здібностей.

Організаційна ефективність базується як на соціальній, так і на особистісній ефективності.

Ця група складається з людей схожого походження за рівнем статків, доходів, освіти та зайнятості. На відміну від системи типів, система класів відкрита. Люди можуть отримати різну освіту чи роботу від батьків. Вони також можуть спілкуватися і одружуватися з членами інших груп, дозволяючи людям переходити з однієї групи в іншу.

Меритократія — це система, заснована на переконанні, що соціальний поділ є результатом індивідуальних зусиль або переваг, які визначають соціальний статус.

Через складну структуру суспільства, такі процеси, як соціалізація та реалії економічних інститутів, соціальний статус залежить не лише від власності, а й від багатьох різних факторів.

РОЗДІЛ 2.

ПРОЦЕСИ СОЦІАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ

2.1 Трансформаційні процеси соціальної структури українського суспільства

Зміна соціальної структури означає зміну її істотних елементів. Для виявлення особливостей процесу соціальних змін у сучасній Україні необхідно порівняти їх із попереднім суспільством. Без нього було б неможливо застосувати основні принципи та елементи соціальної структури, які відіграють ключову роль.

Добре відомо, що Радянський Союз мав диктаторську соціальну структуру, яка не допускала альтернативної некомуністичної ідеології уряду чи іншим формам власності. Усе це, серед інших факторів, змінює вертикальність класифікаційного відношення, в якому суб'єкт господарювання має право продавати товари та брати участь у їх розподілі. У такому суспільстві види не існують через відсутність економічної основи для їх існування [31].

Соціальна структура авторитарного суспільства міцна: жодна влада не може зруйнувати важливий соціальний кордон – між правлячою елітою і всією партією. З роками в радянському суспільстві склалася еліта, виникли вертикальні та горизонтальні внутрішні відносини: неписані принципи апаратної гри визначають тип поведінки. Приєднання до правлячої еліти відкривало доступ до привілеїв. Окупація влади призвела до вбивства еліти, відбір вівся за суворими правилами, що унеможливило появу в її рядах «випадкових» людей [39].

Решта, неелітарна група, була менш соціально дискримінаційною. Викрадаючи власність і владу, не можливо було ефективно контролювати суспільний процес. Громадські рухи можуть бути тільки горизонтальними, по відношенню до праці не відбувається зміни соціального статусу соціального

класу, за винятком незначної різниці в реальних місцях статусу робітника, фермера, інтелігента. Слабка вертикальна мобільність послаблює мотивацію до соціальної та професійної діяльності і підпорядковує собі більшість населення.

Повне розкрадання нерухомості перетнуло межу між двома декларованими групами – колективними робітниками та селянами соціального класу – інтелігенцією. Хоча існували відмінності у формі та змісті професій, освіти та психології, ці соціальні групи були переважно з робітничого класу, погано організованими з точки зору доходів, доступу до рішень, цінностей та установок [31].

Сучасна соціальна структура України залежить від керівництва принципами соціальних змін, які базуються на трансформації активних відносин у суспільстві. Згідно з:

1. Зміною соціальних характеристик у всіх основних соціальних інститутах - економічних, політичних, культурних, освітніх.

Фундаментальні соціальні зміни та адаптація соціальних принципів і норм, що складають соціальну структуру (яка стала менш жорсткою, мобільною).

2. Зміною соціальної природи ключових компонентів соціальної структури - племен, груп і спільнот; їх відновлення як права власності та суб'єктів владних повноважень; поява економічних класів з відповідною стійкістю до соціальних конфліктів і напруженості.

3. Зменшенням проблеми соціальної зони. Поява нових мереж, які відіграють роль у стагнації, посилюють горизонтальну та вертикальну мобільність українців [13].

В Україні триває процес демократизації та лібералізації соціальної структури, що веде до руйнування старого суспільства через відсутність ідеологічного інструментарію для керівництва колишньою суспільною структурою. Результатом цих дій є вільний вибір житла, місця роботи, способу життя, майна тощо.

Для України характерне співіснування двох різних соціальних структур: старої, яка традиційно представляла колективні класи (робітничий клас, селяни та інтелігенцію), яка зазнала певних змін, та нової, включаючи інститути, представництво та соціальні зміни.

Результатом такого співіснування, а також кількісних і якісних змін, що відбулися в класі робітників, селян та інтелігенції, стала мозаїка соціальної експансії, різноманітності та її соціальної структури.

Іншою тенденцією в соціальній структурі України є відсутність добровільної інтеграції, соціальної інтеграції в розподіл населення та повного представництва проти опозиційних груп [12].

2.2 Основні стратифікаційні процеси в українському суспільстві на сучасному етапі

В Україні перехід від командної системи управління до ринкової, в ході перебудови економіки, трансформації українського суспільства, створення нових соціальних інститутів, розвитку демократії - центральне питання дослідження сучасної соціальної структури [44].

Проблема суспільних наук особливо гостро постає в епоху суспільних змін. Соціальні зміни – це процес, який пов'язаний з відносно швидкою зміною функціональних форм суспільства, у відповідь на що певний тип розвитку не має ресурсів, або знаходиться під загрозою. У цьому процесі відбувається трансформація політичної, економічної, соціокультурної мікросистеми, їх інституційне забезпечення, що завершується адаптацією, реорганізацією, адаптацією існуючих інституційних форм.

Леві Страус обрав «холодне» і «гаряче» суспільства. «Холодні» спільноти мають вузьку сітчасту структуру місць та умов, у яких дефіцитні ресурси розподіляються певним і передбачуваним чином, а окремі особи та спільноти мають потенціал для стимулювання економічного зростання та соціального розвитку. Немає жодних стимулів або намір для. «Гарячі точки» — це швидкозростаючі, зростаючі сектори, в яких змінюється активна взаємозалежність у межах суто економічної чи соціальної системи (інтеграція соціальних систем) і поява кращих технологій, зміни професійної структури, ЗМІ, Змінюються після невизначеності та прийняття рішень. , Можливість непередбачених наслідків. Особи займають особливі посади в ланцюжку постачання економічних, політичних, культурних та символічних товарів [31].

В Україні, звісно, змінилася структура «холодної» касти відносно структури «гарячої». Це означає, що період стабільного та контрольованого розподілу товарів між місцями та окупантами створює нестабільний період розподілу товарів та ресурсів. Власність і гроші, влада, престиж і ідентичність,

культура і традиції, історія та інформація, символіка - все зрештою стає метою конкуренції, розподілу та споживання.

Соціальна стабільність - поділ суспільства на групи та соціальний клас всередині суспільства. Стратифікація — це розташування індивідів і груп зверху вниз у горизонтальних шарах на основі нерівності в доходах, власності, освіті, силі, професійній гідності, здоров'ї.

В Україні руйнування старого суспільства, через відсутність лідерських концепцій колишньої соціальної структури, триває через процес демократизації та лібералізації соціальної структури. Ці дії призводять до різноманітності соціальних груп, вибору житла, роботи, способу життя, права власності тощо. Для України характерне співіснування двох різних соціальних структур: старої, що відбивається в традиційній колективній структурі (робітничий клас, селянин та інтелігент), яка зазнала певних змін, та нової соціальної структури, що виникла внаслідок змін. установ Це також проявляється в соціальних і культурних сферах, таких як торговці, банкіри, фермери, фрілансери, безробітні, нелегальні групи тощо [22].

Істотні зміни відбулися і в тому, як люди визначають свій соціальний статус. Згідно з соціологічними дослідженнями, самоідентифікація соціального статусу ґрунтується насамперед за одним критерієм – економічністю – і таким чином зменшується роль інших критеріїв – освіти, компетентності, гідності тощо. Як відомо, у бідніших країнах помітною є тенденція зведення деяких аспектів соціальної структури до економічної.

З процесом сучасної трансформації пострадянських держав, змінами соціальної структури, формуванням нових класів, груп, класів, переміщенням існуючої поверхневої системи, формуванням нових стосунків, скульптури та характеру індивідів, відсталістю та самосвідомістю Соціальні зміни Цей процес, як кажуть соціологи, характеризується «крайньою нестабільністю всередині соціальних груп і на рівні процесу, що відбувається між ними, і на рівні розуміння свого місця в соціальній організаційній структурі» [31, С. 12]. Наприклад, старі радянські спецслужби, які, за західними стандартами, могли

стати середнім класом, не змінюючи статусу соціального, професійного чи культурного капіталу, опинилися нижче економічного рейтингу. Для багатьох це є характеристикою відмінності між «ідеєю» та «дійсністю» соціальної групи [41, с.44].

У перехідному суспільстві весь спектр соціального розподілу визначається майже тим самим показником, а саме майном (капіталом, доходами, інфраструктурою) з різким зниженням функцій компенсації інших соціальних відмінностей. Тому процес стратифікації, що відбувається сьогодні, не сприяє соціальній інтеграції, він посилює солідарність, а навпаки, посилює поляризацію та соціальну нерівність. Радикальні суспільні структурні зміни потребують системних змін в інститутах власності та влади, а це вимагає часу .

Сучасна трансформація соціальної структури України зумовлена двома окремими процесами: посиленням соціальної сегрегації та її сприянням. Проблеми виникають із появою нових форм власності (змішаної, власницької, спільної, кооперативної тощо), а зручність – через зникнення назв неінституційних видів концесій, класифікації власників (купець і робітник).

Через доходи, більші чи менші права, самоідентифікацію та інші фактори, тобто. У зв'язку з утворенням економічних груп [26, с. 23] в останні роки в нашій державі помітно посилюється реальна соціальна згуртованість: невивплата заробітної плати фактично означає негарантію різноманітності обов'язків і компетенцій держави (важливий інститут суспільства), тобто рівності всі.

Одним із наслідків стрімкого збільшення руху людей у сфері матеріального добробуту є поява вбивства багатих. Вона має свої особливості, оскільки їх збагачує дуже коротка історія. Сучасне ділове суспільство передбачає консолідацію капіталу та бюрократії та формування фінансово-промислових організацій.

Запровадження смертної кари є ще однією важливою тенденцією в соціальній структурі України через поширену недостатню мобільність. Бідність

визначається як нездатність підтримувати спосіб життя через відсутність доходу, що вважається нормальним і поширеним для цієї групи.

Як вже зазначалось, економічна стратифікація організацій передуює економічній стратифікації індивідів. Зараз в Україні належність людини до певного виду організації не визначає автоматичне віднесення її до успішної, процвітаючої або навпаки. Так з двох близьких за профілем, за продукцією, що випускається, державних підприємств одне може успішно функціонувати, а інше ледь зводить кінці з кінцями. Така ситуація характерна і для організацій на основі приватної власності. Економічний статус організацій в багатьох випадках первинний по відношенню до групового і індивідуального економічних статусів, фактично приписуючи його, оскільки ресурси і можливості першочергово розподіляються між організаціями і лише пізніше між індивідами.

Проте, досить багаточисельна категорія індивідів не погоджується з приписаним інститутами і організаціями статусом, активно "претендуючи" на більш високий. Одноосібно чи в коаліції з іншими вони намагаються розширити для себе доступ до обмежених ресурсів, піднятися по сходинках статусної ієрархії [15, с. 72-73].

В рамках дослідження трансформації соціальної структури суспільства в перехідний період, вироблення зразків трудової поведінки населення заслуговує на серйозну увагу проблема формування "середнього" прошарку, або "середнього" класу). Адже існування потужного "середнього" класу є гарантією політичної стабільності, дає змогу вибирати й проводити поміркований курс в економіці, соціальній та політичній сферах суспільства [9, с.16].

Можна стверджувати, що до початку проведення реформ в нас існувала потенційно широка база середнього класу. Її склали різноманітні групи масової гуманітарної інтелігенції, інженерно-технічних робітників, висококваліфіковані прошарки робітничого класу, частина еліти і торгово-посередницьких працівників. Аналіз результатів ряду соціологічних досліджень

дозволяє зробити висновок про те, що сьогодні в Україні активно йде процес формування крупних власників і масового прошарку дрібної буржуазії при розмиванні ядра середнього класу -- людей інтелектуальних професій, які в розвинутих країнах, отримавши назву "новий середній клас", багато в чому визначають сьогодні обличчя сучасних середніх прошарків в цілому [12, с. 135]. Представники, наприклад, таких професій як лікарі, освітяни, науковці, інженери в Україні не належать до середнього класу, як у розвинених капіталістичних країнах. Люди з високим рівнем освіти та низькими доходами зараховуються чинною владою до "нових бідних". Тобто в сучасному українському суспільстві носії знання та фахової кваліфікації за своїм соціально-економічним становищем опинилися на нижчих щаблях соціальної структури, при цьому не змінивши свого професійного статусу та не переставши бути основним носієм культурного капіталу [41, с.49].

Дослідження фіксують, що у більшості інтелігенції погіршилося матеріальне становище, більша її частина поставлена на межу виживання, позбавлена можливості виконувати власні функції, відкинута в нижчий клас. Так, 42,9% опитаних з групи спеціалістів-іуманітаріїв віднесли себе до нижчого класу, в той час, як в кінці 80-х таких було лише 1,8%. У результаті переходу до ринку інтелігенція як група зникає, розпадається на професіоналів, деютаифікується, переходячи в нижчі прошарки. Проте інтелігенція не перестає бути носієм культури, будучи відкинutoю в нижчі прошарки. За своїм соціокультурним потенціалом інтелігенція - завжди особлива цілісна категорія [21, с. 13-14].

Погіршення матеріального становища і зниження соціального статусу, соціальна нереалізованість кваліфікаційних умінь, навиків представників масової інтелігенції значно посилили процеси її розмивання. Відбувається частковий перехід її представників у владні структури, в приватний сектор економіки (підприємництво, робота за наймом), що часто тягне за собою відхід зі сфери інтелектуальної праці. Частина спеціалістів, чий кваліфікація і навиків виявились високо котируваними на ринку праці, змогла поповнити ряди вищої

інтелігенції. Проте більшість спеціалістів, залишившись на колишніх робочих місцях., поповнила ряди "базового" прошарку.

На сьогодні ті дослідження соціальної структури переважають стратифікаційні моделі на основі багатовимірного ієрархічного підходу з використанням таких критеріїв, як матеріальне положення і дохід, освіта, позиція в владній структурі, соціальний статус і самоідентифікація, тобто, комбінація об'єктивних та суб'єктивних (соціально-психологічних) критеріїв. Кількісне і якісне вимірювання об'єктивних і суб'єктивних показників дуже важливе, оскільки такі "одномірні" зрізи мають велике значення при дослідженні конкретних процесів диференціації і нерівності.

У суспільстві, що трансформується, втрачають своє всезагальне значення традиційні критерії соціальної стратифікації, тому використовуються різноманітні стратифікаційні шкали або їх комбінації в залежності від цілей дослідження. Крім цього, існують різноманітні системи координат нового соціального простору, які "сконструювали" для себе індивіди і соціальні групи для цілей життєзабезпечення та діяльності. Традиційні ж об'єктивні критерії (дохід, рівень освіти) не завжди дають об'єктивну картину стратифікації в суспільстві, що трансформується, оскільки реальні процеси, особливо пов'язані з отриманням доходів, свідомо спотворюються і спостерігається масове ухилення від сплати податків, приховування доходів, низькі зарплати на найбільш престижних державних посадах, що суттєво впливає на вивчення дійсної статусної ієрархії. Тоді в якості доповнюючих критеріїв використовується самооцінка соціального і матеріального стану, соціальне самопочуття індивідів, оскільки суб'єктивне сприйняття індивідом і групою свого розміщення в ієрархії суспільного життя достатньо важливе [5, с. 82].

Отже, соціальна структура сучасного суспільства в країнах з перехідною економікою характеризується крайньою соціальною невірноваженістю, як на рівні процесів, що відбуваються всередині соціальних груп і між ними, так і на рівні самосвідомості особистості, усвідомлення нею свого місця в системі соціальної ієрархії. Йде активний процес "розмивання" традиційних груп

населення; відбувається становлення нових видів міжрупової інтеграції по формах власності, доходах, включеності у владні структури, соціальної самоідентифікації

Середній клас в Україні в основному служить багатим, а не виготовляє справжні продукти. Середній шар, а фактично його зародок, який є в Україні, не може ефективно функціонувати як буфер у розриві між «багатими і бідними».

Іншою важливою тенденцією у соціальній структурі України є відсталість як наслідок підвищення та зниження соціальної мобільності. Маргіналізована людина – це людина, яка перетинається між двома культурами, в яку ніхто не входить. Тому особливості такої людини: незахищеність соціального статусу, посилення конфліктів характерів, аномалії поведінки, психологічна нестабільність і багато іншого.

Висновок до розділу 2

Соціальна структура тоталітарного суспільства чітко визначена: ніякий вплив не може порушити основний соціальний кордон – між правлячою елітою (вища економіка, політичні партії, національна репутація) та рештою суспільства.

Кастеїзм і корпоративизм змушують еліти закритими розстрілами, а кадрові ротації проводяться за суворими правилами, що унеможлиблює появу в їх рядах «випадкових» людей.

В Україні відбувається процес демократизації та лібералізації соціальної структури, що зумовлено руйнуванням старого суспільства та відсутністю панівних ідеологічних важелів старої соціальної структури. Результатом цих процесів є диверсифікація соціальних груп, вільний вибір місця проживання, роботи, способу життя, форми власності тощо.

Український середній клас формувався переважно для багатих, а не для справжнього виробництва. Іншою важливою тенденцією в українській соціальній структурі є соціальна маргіналізація через посилення соціальної низхідної мобільності.

Як наслідок, соціальна структура України демонструє багато тенденцій, які в сукупності можна назвати негативними. Подальший розвиток соціальної структури безпосередньо залежатиме від процесу соціально-економічних та соціально-політичних реформ.

До таких елементів в Україні належать злочинці, мафіозні структури, корумповані менеджери, бюрократи, зловживання владою, керівники державних підприємств, які експлуатують суспільне багатство для приватної вигоди, а також «нові» українці з високими нелегальними доходами та інші сучасні соціальні структури. «Безсистемні» елементи живлять викривлену саморегульовану соціальну систему, яка сама по собі поглиблюється.

Соціальна структура сучасного українського суспільства ґрунтується на населенні, яке пов'язане або переважно пов'язане з формою державної власності. Більшість із них перебувають на межі бідності і прагнуть лише фізичного виживання.

РОЗДІЛ 3. ДОСВІД ЕМПІРИЧНОГО ВИВЧЕННЯ СТРАТИФІКАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

3.1 Програма та інструментарій соціологічного дослідження

Гносеологічний аспект: Виникнення потреби вивчення процесу диференціації українського населення, адже неможливо забезпечити сталий і конкурентоспроможний розвиток країни без покращення життя її людей.

Предметний аспект: Використання думки для створення соціально-культурної картини.

Наукова проблема: Останнім часом розвиток України зазнав серйозних змін, що призвело до зміни соціальної структури суспільства та появи нових соціальних класів. Тут виникає питання про основні критерії та причини визначення структури сучасного українського суспільства та поділу населення.

Об'єкт дослідження: респонденти

Предмет дослідження: ставлення респондентів до стратифікації населення країни за соціально-економічними ознаками

Мета: описати сучасні принципи сучасної соціальної стратифікації та аналіз основних характеристик. Пояснити відповідні принципи. Спрогнозувати подальший розвиток принципів серед населення.

Завдання:

1. Визначити демографічний показник респондентів

1) Ваша стать

1. Чоловік

2. Жінка

2) Скільки Вам років?

1. 18-21

2. 22-25

3. 26-40

4. 41-60

5. Більше 60

2. Визначити соціальний стан респондента

1) Вкажіть Вас соціальний стан

1. Студент
2. Робітник
3. Безробітний
4. Інший соціальний стан

3. Визначити сімейний стан респондента

1) Вкажіть Ваш сімейний стан

1. Ніколи не був/ла у шлюбі
2. Перебуваю у громадянському шлюбі (проживаємо разом без реєстрації)
3. Одружений/ заміжня, але живемо окремо
4. Одружений/ заміжня і живемо разом
5. Розлучений/на
6. Вдова/ вдівець

4. Визначити освіту респондента

1) Вкажіть Вашу освіту

1. Неповна середня
2. Повна середня
3. Середня спеціальна
4. Вища/ незакінчена вища

2) Яку спеціалізацію ви отримали

(науки)

1. Фізико-математичні	7. Історичні
2. Хімічні	8. Економічні
3. Біологічні	9. Філософські
4. Геологічні	10. Філологічні
5. Технічні	11. Географічні науки
6. Сільськогосподарські	12. Юридичні

13. Педагогічні	21. Національна безпека
14. Медичні	22. Соціологічні
15. Фармацевтичні	23. Політичні
16. Ветеринарні	24. Фізичне виховання і спорт
17. Мистецтвознавство	25. Державне управління
18. Архітектура	26. Культурологія
19. Психологічні	27. Соціальні комунікації
20. Військові	

5. Визначити основні джерела доходів

1) Вкажіть Ваше основне джерело доходів

1. Постійна заробітня платня на основному місці роботи
2. Разові заробітки
3. Фінансова допомога родичів
4. Стипендія
5. Дохід від особистого підприємства
6. Доходи від орендування приватної власності
7. Акції, цінні папери, фьючерси

6. Визначити рід праці респондента

1) Ким ви працюєте? _____

7. Визначити мобільність в стратифікації суспільства

1) Чи можете ви віднести себе до певного прошарку суспільства?

1. Так
2. Ні

2) Якщо ТАК. До якого прошарку ви себе відносите?

1. Вищий клас
2. Вищий середній клас
3. Нижчий середній клас
4. Робітничий клас
5. Нижчий клас

3) Якщо порівнювати з тим, що було 12 місяців тому (улітку 2021 року), зараз Ви живете?

1. Набагато краще
2. Трохи краще
3. Без змін
4. Трохи гірше
5. Набагато гірше

8. Визначити справжній клас респондента

1) Як ви можете описати свій дохід?

1. У мене не вистачає грошей навіть на їжу
2. У мене вистачає грошей на їжу, але купити одяг вже важко
3. У мене достатньо грошей на їжу і одяг, і ми можемо дещо відкласти, але цього недостатньо, щоб купувати дорогі речі (такі, як телевізор або холодильник)
4. Я можу дозволити собі купувати деякі дорогі речі (такі як телевізор або холодильник)
5. Я можу дозволити собі все, що хочу

2) Яке з цих висловлювань найкраще описує рівень вашого доходу

1. Живу комфортно
2. Можна жити
3. При такому доході відчуваю певні складнощі
4. При такому доході відчуваю серйозні матеріальні труднощі

Формування обсягу вибірки

Квотна вибірка складає 1% населення міста, тобто 3000 респондентів, що є репрезентативною і релевантною.

Рахування вибірки відбувалось за формулою:

$$n = \frac{1}{\Delta^2 + \frac{1}{N}}$$

N - 396 особи

Похибка складає 0,05%

Таким чином:

$$n = 1/0,00252632 = 395,8 = 396$$

Опитування проводилось у м. Київ у місцях великого скупчення людей, а саме на зупинках громадського транспорту та телефонне анкетування

Вид зупинки громадського транспорту	Кількість пасажирів щогодинно	Відсоток у генеральній сукупності від загальної кількості	Кількість осіб у вибірці від 396 осіб
Метрополітен	500	$500/38000 = 0,2$	$396 \times 0,2 = 109$
Автобус	500	$500/38000 = 0,07$	$396 \times 0,07 = 58$
Трамваї	600	$600/38000 = 0,15$	$396 \times 0,15 = 89$
Залізниця	400	$400/38000 = 0,26$	$396 \times 0,26 = 31$
Телефоне анкетування	1000	$1000/38000 = 0,2$	$396 \times 0,2 = 109$

3.2 Аналіз результатів соціологічного дослідження

Чи можете ви віднести себе до певного прошарку суспільства?

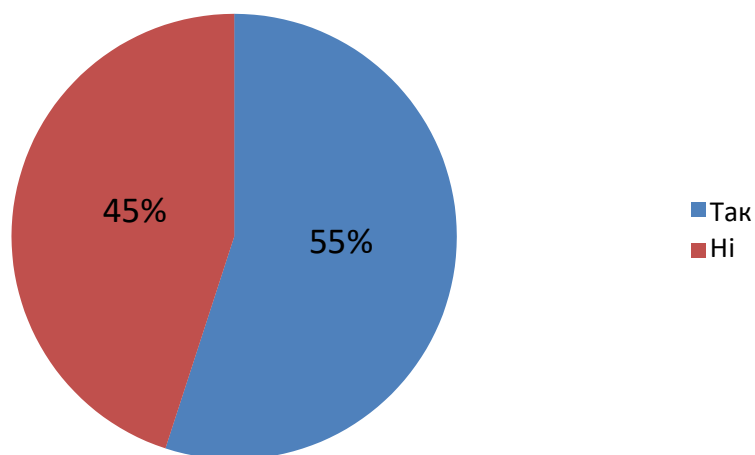

Рис. 1. Можливість респондента віднести себе до певного соціального прошарку

Як можна помітити, з усіх опитаних, більше половини (220) можуть віднести себе до певного прошарку суспільства, при чому більшість (163) відносять себе до вищого середнього класу (Рис 2)

До якого прошарку ви себе відносите?

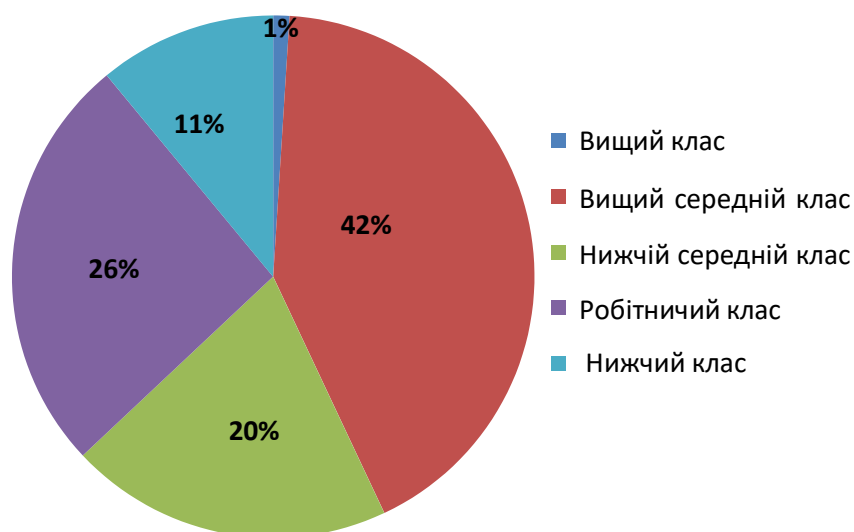

Рис. 2. Як респонденти відносять себе до класів на власну думку

Рис. 3 Дохід респондентів

Судячи з додаткових питань, що покликані знайти істинність відповідей респондента, можна помітити, що більша кількість респондентів існують в приблизно однаковому соціальному прошарку, що різняться з відповідями респондентів на попереднє питання.

Враховуючи реалії українського суспільства, а саме соціальні принципи, які формують соціальну структуру мобільності та глибоку соціальну революцію регуляторів, з'явилися нові канали підвищення статусу та посилення горизонтальної та вертикальної мобільності населення, посилення маргіналізації, поглиблення поляризації українського суспільства за доходами, процес стратифікації в Україні досліджується з використанням багатопарадигмального підходу, згідно з яким концепція соціальної нерівності базується на соціально-економічних чинниках нерівності, в якій економічні фактори займають лідируючі позиції.

І відображають рівень життя населення цього суспільства, мобільність якого залежить від багатьох характеристик, головною характеристикою сучасного українського суспільства є рівень доходів.

Саме тому процес формування соціальної структури суспільства є динамічним розвитком, тому необхідно проводити постійні дослідження та аналіз цього питання, оскільки соціальні групи є двигуном соціального розвитку.

Статистичні дослідження соціальної стратифікації за рівнем доходів дозволяють зрозуміти реальну ситуацію в структурі населення і на цій основі прийняти раціональні управлінські рішення, щоб зменшити розшарування населення за рівнем доходів і загального життя.

Перспективою подальших досліджень у цьому напрямку є аналіз різниці в рівнях доходів населення за регіональним виміром та визначення регіональних кластерів, які належать до різного рівня життя, для досягнення політики регіональної конвергенції чи диференційованого розвитку

Враховуючи реалії українського суспільства, а саме соціальні принципи, які формують соціальну структуру мобільності та глибоку соціальну революцію регуляторів, з'явилися нові канали підвищення статусу та посилення горизонтальної та вертикальної мобільності населення, посилення маргіналізації, поглиблення поляризації українського суспільства за доходами, процес стратифікації в Україні досліджується з використанням багатопарадигмального підходу, згідно з яким концепція соціальної нерівності базується на соціально-економічних чинниках нерівності, в якій економічні фактори займають лідируючі позиції.

Висновок до розділу 3

З усіх респондентів більше половини змогли ідентифікувати себе з певною частиною суспільства, більшість з яких відносилися до вищого середнього класу.

Виходячи з додаткових запитань, які виявляють правдивість відповідей респондентів, видно, що існує велика кількість респондентів, що відрізняється від відповідей респондентів на попереднє запитання .

Враховуючи реалії українського суспільства, тобто соціальні норми, які складають мобільну соціальну структуру та динамічну соціальну зміну регуляторів, з'явилися нові мережі для підвищення статусу та збільшення горизонтальної та вертикальної мобільності. Посилення маржі, посилення поляризації доходів України. . Дослідження базується на концепції соціальної нерівності в Україні з багатовимірної точки зору.

Статистичне вивчення соціальної стратифікації рівня доходів дозволяє зрозуміти справжній стан структури населення і на цій основі ми приймаємо обґрунтовані адміністративні рішення щодо зниження рівня доходів і загальної стратифікації здоров'я одночасно.

Очікується, що подальші дослідження в цьому напрямку будуть вивчати різницю в рівнях доходів на місцевості та виявляти групи громад, які живуть з різним рівнем життя, щоб досягти моделі регіональної єдності або диспропорції розвитку.

ВИСНОВКИ

В роботі здійснено аналіз стратифікаційних процесів в українському суспільстві

Реалізація вказаної мети передбачала вирішення наступних дослідницьких завдань:

1. Висвітлено теоретико-методологічні та історичні передумови дослідження соціальної стратифікації;

Соціальна структура - це сукупність соціальних спільнот, таких як класи, трудові колективи, групи та верстви; соціально-демографічні, професійні, територіальні та расові спільноти, пов'язані між собою відносно стабільними відносинами.

Люди, які належать до подібних соціальних груп і виконують майже однакові функції в кожній групі, мають однаковий соціальний статус. Навпаки, чим суттєвіші та істотніші відмінності між людьми, тим більша соціальна дистанція між різними людьми.

Статусні групи, розташовані за доходами, владою, професійним престижем, рівнем освіти тощо, утворюють соціальну стратифікацію.

Соціальна стратифікація складається з тих самих статусних груп, що й структура, лише згрупованих за іншими критеріями.

2. Визначено сутність, системні характеристики, основні категорії та поняття, функції соціальної стратифікації;

У довгостроковій перспективі взаємозв'язок між структурою і дією, кінцевим продуктом суспільства є не класом і групою, не становищем і статусом як такими, а ідентичністю, визнаною інституційним визнанням, соціальним визнанням, особистою важливістю та особистою відповідністю (сумісністю) з йому. Позиція, що займає в шаруватому просторі.

Рівень розвитку соціального класоутворення залежить не тільки від доходів, зайнятості, освіти, освіти, владного ставлення та соціального статусу. Показники також повинні включати характер і рівень діяльності, спосіб життя,

рівні соціально-класової ідентичності та самоідентичності, а також соціальний оптимізм.

Нижчі класи мають мало можливостей отримати якісну вищу освіту. Хороша робота часто вимагає висококваліфікованих працівників. Таким чином, взаємозв'язок між американським соціально-економічним класом, освітою та професією фактично обмежує здатність нижчих класів знайти кращу роботу та подолати межу бідності.

Меритократія — це система, заснована на переконанні, що соціальна стратифікація є результатом індивідуальних зусиль або заслуг, які визначають соціальний статус.

3. Проаналізовано класичні теорії та сучасні напрямки стратифікаційних досліджень у вітчизняній та світовій соціологічній думці;

Через складну структуру суспільства, такі процеси, як соціалізація та реалії економічних інститутів, соціальний статус залежить від багатьох факторів, а не лише від заслуг.

Основою соціальної структури сучасного українського суспільства є населення, яке пов'язане або переважно пов'язане з формою державної власності. Більшість із них перебувають на межі бідності і прагнуть лише фізичного виживання.

4. Розкрито на підставі ряду досліджень стратифікаційні процеси в сучасному українському суспільстві, з'ясовано їхню специфіку;

В Україні відбувається процес демократизації та лібералізації соціальної структури, що зумовлено руйнуванням старого суспільства та відсутністю панівних ідеологічних важелів старої соціальної структури. Результатом цих процесів є диверсифікація соціальних груп, вільний вибір місця проживання, роботи, способу життя, форми власності тощо.

Наслідком такого співіснування та кількісних і якісних змін робітничого класу, селян та інтелігенції є надмірна атомізація, роздробленість, різноманітність і мозаїчність соціальних структур.

Соціальну структуру сучасного українського суспільства не можна вважати стабільним і стабільним явищем, оскільки відстань між належним і існуючим дуже велика, а сьогоднішній середній клас далекий від виконання своєї місії.

5. Проаналізовано результати теоретичних та емпіричних соціологічних досліджень соціально-стратифікаційного виміру українського суспільства;

Статистичне вивчення соціальної стратифікації за рівнем доходів дозволяє зрозуміти реальний стан структури населення і на його основі приймати розумні адміністративні рішення, щоб зменшити розподіл рівня доходів населення в нормальному житті.

Подальші дослідження в цій галузі спрямовані на вивчення відмінностей у доходах у місцевому регіоні та визначення груп громад, які живуть за різним рівнем життя, щоб досягти регіональної узгодженості чи інших моделей розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Standing G. The precariat: the new dangerous class. London: Bloomsbury Academic, 2011. ix, 198 p.
2. Батстоун, Д. (2007). Не продається: повернення глобальної работоргівлі — і як ми можемо з цим боротися . Нью-Йорк, Нью-Йорк: HarperOne.
3. Бейлз, К. (2007). Покінчити з рабством: як ми звільняємо сьогоднішніх рабів . Берклі: Видавництво Каліфорнійського університету.
4. Бергер, І. (2009). Південна Африка у світовій історії . Нью-Йорк, Нью-Йорк: Oxford University Press.
5. Бродська С. С., Оксамитна С. М. Класова самоідентифікація населення України // Наукові записки. Соціологічні науки. - 2001. - Том 19.
6. Бродська С. С., Оксамитна С. М. Класова самоідентифікація населення України // Наукові записки НаУКМА. Соціологічні науки. - Т. 19. - 2001.
7. Гіденс Е, Соціологія/Пер. з англ. В. Шовкун, А. Олійник; Наук. ред. О. Іващенко. - К. "Основи". - 1999.
8. Голенкова З. Т. Динамика социоструктурной трансформации в России. // Социс. - 1998.
9. Голенкова З. Т., Витюк В. В., Гридчин Ю. В., Черных А. И., Романенко Л. М. Становление гражданского общества и социальная стратификация. // Социс. - 1995.
10. Голенкова З. Т., Голиусова Ю. В. Новые социальные группы в современных стратификационных системах глобального общества. Социолог. наука и социал. практика. 2013. №3. С. 5–15.
11. Голенкова З. Т., Давыдова А. П. Социология сегодня: методологический тупик или новый ренесанс? Философ. науки. 2010. №5. С. 151–154.

12. Головаха Е.И. Изменение социальной структуры и формирование среднего класса в Украине // Социологический журнал. - 1997. - №4.
13. Головаха Є., Горбачик А. Тенденції соціальних змін в Україні та Європі: за результатами «Європейського соціального дослідження» 2005–2007–2009–2011. Київ: Ін-т соціології НАНУ, 2012. 119 с.
14. ДеФронцо Дж. (2007). Революції та революційні рухи (3-е вид.). Боулдер, Колорадо: Westview Press.
15. Домаранська А. Соціокультурний вимір соціальної стратифікації українського суспільства. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2015. №2. С. 52–59.
16. Енналс, Р. (2007). Від рабства до громадянства . Хобокен, Нью-Джерсі: Джон Вайлі.
17. Заславская Т. И. Социетальная трансформация российского общества: деятельностно-структурная концепция. Москва: Дело, 2002. 568 с.
18. Капитонов Э. А. Социология XX века. - Ростов-на-Дону: Феникс, 1996
19. Капсамун І. У чому суть нинішніх протестів? День. 2017. 19 жовтня. С. 5.
20. Кербо, НР (2009). Соціальна стратифікація і нерівність . Нью-Йорк, Нью-Йорк: McGraw-Hill.
21. Княжанський В. «Креативники» vs середній клас. За ким майбутнє у світі й Україні? День. 2017. 1–2 вересня. С. 10.
22. Ковальчук Т. Т. Бідність працюючого населення – драматична реальність українського сьогодення. Економіка України. 2016. №5. С. 90–97.
23. Коупленд Д. Поколение Икс. Москва: АСТ, 2009. 368 с.

24. Кравченко А. И. Социология и политология: Учеб. пособие для студ, сред. проф. учеб. заведений,- М.: Издательский центр "Академия"; Мастерство; Высшая школа, 2000.
25. Куценко О. Д. Феномен "андеркласса": концептуализация явления.// Вісник ХНУ ім. В. Н Каразіна. 2000. - № 489.
26. Куценко О. Соціальні класи: соціологічні інтерпретації та підходи до вивчення. Вісн. Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. 2014. №1 (5). С. 68–74.
27. Літвак, Л.Ф. (2009). Наскільки безкоштовно? Довга смерть Джима Кроу . Кембридж, Массачусетс: Видавництво Гарвардського університету.
28. Макеев С. О. Процеси соціальної структуризації в сучасній Україні // Українське суспільство на порозі третього тисячоліття. Кол. Монографія / Під ред. М. О. Шульги. - К.: Ін-т соціології НАН України, 1999.
29. Макеев С., Симончук О. Класова структура сучасного суспільства. Вектори змін українського суспільства / за ред. В. Ворони, М. Шульги. Київ: Ін-т соціології НАН України, 2014. С. 110–134.
30. Масионис Дж. Социология. 9-е изд. Санкт-Петербург: Питер, 2004. 752 с.
31. Молодикова І., Мнацакян Р. 25 років по тому: між радянським минулим і неясним євразійським та європейським майбутнім. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2017. №3. С. 183–194.
32. Общество без доверия / под ред. Е. Головахи, Н. Костенко, С. Макеева. Киев: Ин-т социологии НАН Украины. 2014. 338 с.
33. Радаев В., Шкаратан О. Социальная стратификация: Учебн. пособие - М.: Аспект-Пресс, 1996.
34. Рахманов О. Соціальне підґрунтя олігархічної системи в Україні. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2017. №3. С. 60–73.

35. Сендбрук Р., Едельман М., Хеллер П. і Тейхман Дж. (2007). Соціал-демократія на глобальній периферії: витоки, виклики, перспективи. Нью-Йорк, Нью-Йорк: Cambridge University Press.
36. Середній клас в Україні: життєві цінності, готовність до асоціації і просування демократичних норм і стандартів: аналіз. Доп. Центру Разумкова. Нац. безпека і оборона. 2014. №1–2 (144–145). С. 3–78.
37. Середній клас в Україні: критерії ідентифікації. Позиції експертів, уявлення і самовизначення громадян. Київ: Бібліотека Центру Разумкова, 2014. 64 с.
38. Симончук Е. В. Средний класс: люди и статусы. - К.: Інститут соціології НАН України, 2003.
39. Симончук О. Картографування класів: традиції та новації. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2010. №4. С. 56–84.
40. Соколова Г. Базова верства білоруського суспільства як можлива альтернатива середньому класу. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2013. №2. С. 20–35.
41. Соціологія: підручник / М. П. Требін, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін.; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2010. 224 с.
42. Торнтон, Дж. К. (1998). Африка та африканці в становленні атлантичного світу, 1400–1800 (2-е видання). Кембридж, Англія: Cambridge University Press.
43. Требін М. П. Реалії демократичного транзиту України. Укр. соціум. 2011. №3(38). С. 169–182.
44. Українське суспільство в європейському просторі / під ред. Є. Головахи, С. Макеєва. Київ: Інститут соціології НАНУ; Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна, 2007. 347 с.
45. Час класової мобілізації? Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2012. №3. С. 186–204.
46. Шульга О. Структура і боротьба символічних універсамів. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2014. №3. С. 123–128.

47. Якуба Е. А. Соціальна зрілість інтелекції як фактор трансформації общества. // Вісник ХНУ ім. В. 1-І. Каразіна. - 2000. - №492.